

Slovenija izhaja vsaki teden dvakrat, in sicer vsaki torek in petek. Predplačuje se za celo leto v založnici v Ljubljani 7 gold., za polleta 3 gold. in 1/2, za ene kvatre 1 gold. in 45 kr. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajuje še 1/2 gold. Za po pošti pošiljano Slovenijo je celoletno plačilo 8 gold., polletno 4 gold., za ene kvatre 2 gold.

Ali je Austria za res zgubljena?

(L.H.) Vesoljni zgodopis ne pozna mogočnejšiga gibanja, kakor je to, ki zdaj Evropo stresa. Goreči boj zoper vse vikši ali predprave posamesnih, kteriga je bil prvi francoski prevrat (revolucija) sprožil, se je ponovil, narodi evropejski, bolj pripravljeni, kakor so proti koncu osemnajstiga stoletja bili, so terdno sklenili, kakor se zdi, meča popred v nožnico ne položiti, dokler se državne njih razmere (Verhältnisse) na naravno (prirojeno) podlago zopet ne ustavijo, dokler se politiške nadprave, ki so med njimi samo razpertime, nasprotno družbine razdelke redile, ne podró, posledni ostanki nesrečniga fevdolisma čisto ne izkorenijo in popolno enaka mera pravic za sledniga po tirjanju prirojenih postav ne podelji. Ktem boju za splošno svobodo se je pridružil sosebnost v sredi Evrope boj narodnosti. Stara, ali ne obstarela mati Slava kliče z glasam zavoljo tolike prestane nesreče sicer milim in žalujočim, ki pa tim več v serece sega, kliče svoje otroke, rešiti jo verig, pripraviti ji prihodnost, ker minulosti po svoji vrednosti nema.

Živiš ko v kakim drugim delu Evrope sta se vnela oba boja v naši po starosti špoštovanja vredni državi. Dolgo tlačeno, po nezmernosti policijskih naprav in iz njih izviračočiga kratenja osebne prostosti ali svobode globoko razžaljeno ljudstvo vzdigne na enkrat, serčnejši po izgledu sosednih narodov, glavo svojo in konča moč svojih zatiravcov, bolj z pertecim svojim zadržanjem, ko siloma. Kakor hitro je svoboda zadobljena bila in tako rekoč jez, ki je vse višji želje človeštva nevsmiljeno zadrževala, zpodruvana bila, se je koj oglasilo hrepenenje po samostalni (sam-svojni) razsnovi (Entwickelung) in ta je izvir narodniga poganjanja.

Gibanje v Austrii je ravno tako edino v svoji lastnosti, ko imenitno. Iz male množice mladenčev, pred komej imenovanih je izviral, ter se je blisku enako razširilo po stolnim mestu, čigar prebivavci so se popred le za veselje in lahko življenje vstvarjeni biti zdeli, in kterim je ponosni sosed vso vikši povzdigo odreči bil navajen.

Še drugi gotovo novi prikaz (Erscheinung) se opaziti mora v teh dogodbah, ki jih je letas Austria doživela. Svoboda je bila zadobljena, saj mislili so, de je zadobljena bila. Kdo bi tedej mislil ne bil, de bodo vsi zmage veseli blagimu upu na boljši prihodnost se vdali, državo, ki je po merzli in brezserčni politiki, po zapravljanju njenih dohodov na kraj prepada pripravljena bila, za rešeno držali, in krasni razevet njene veličine in slave terdno pričakovali? In vendar je vse drugači bilo. „Austria je zgubljena, brez vse pomoči zgubljena,“ ta glas se je naenkrat po svetu raznesel. Edino rešenje je mogoče, ako se Austria v nemški državi razstopi, (razlije, pozgubi). Ta misel, prederzno izgovorjena in terdovratno razširjana se je toliko polastila ljudi, de se je narmanjši dvomba o njeni resnici plačevala z očitanjem narveči zabitosti in nevednosti. Austria tedej, ta Austria, ktere sinovi so celo Evropo od tartarske in turske divjosti varovali in osvobodili, in ki je v zadnim času kmalo za dvema vojskama malo de ne sama boj z Napoleonam časno prenesla, ta Austria bi bila po zadobljeni

pravici, po pregnanju svojih zatiravcov brez pomoči zgubljena! Austria naj se v nemški državi pozgubi, gotovo v negotovim, pričujoče in jezeroletno v prihodnim, nerojenim!

Ta prikaz je preimeniten, de bi mu se vzroki ne poiskali. Skusimo tedaj jih tu napeljati, ker poglavitno vprašanje pričujočiga sostavka razjasniti vtegnejo.

Že okoli 30 let je, kar so se želje po edinosti Nemecev jele v sercu ljudstva zbužati; spomin na nekdanjo velikost svetiga rimskoneemškiga Cesarstva je zmiram živejši vstajal, in je še toliko težavniši storil misel na sedajno politiško nepomenljivost velikiga nemškiga naroda. Te želje zjedinjenja so se kolikor je dopušeno bilo, razširovale po časopisih in knjigah, po shodih in sbiraljših mnogoverstnih itd. Ko so tedej po francoski letašni revoluciji razne prošnje na nemške vladarje, perteče zadržanje ljudstva, tu in tam sproženi clo kervavi boji očitno pokazali, de je nemški narod sklenil stare svoje želje in namene izpolniti, se tudi austrianski Nemci pomišljevali niso, ali bi se s svojimi bratji združili, marveč so pripravljani bili po moči pripomagati, novo nemško državo stavljati, ter so se radi poprijeli priležniga glasu: Austria je zgubljena. Rajši so namreč pri veliki nemški, ko pri austrianski državi bili, ker so narodnost nad državo cenili, in rajši svoj pogled obrnili na Frankobrod ko središe veliciga nemškiga naroda, ko na Dunaj, središe austrianskiga Cesarstva, ki druge ne nemške narode in sicer v večim številu obsega. To je lahko zapopasti, s tem nočemo nikogar dražiti. Ali žalostno je samo to, de so naši nemški soderžavljani pri svojim državnim preselovanju iz Dunaja v Frankobrod namenili bili, nas Slavjane proti naši očitni, glasno izrečeni volji seboj vzeti. (Konec sledi.)

Ustavna svoboda.

Živimo v ustavni državi, vživamo ustavno svobodo. To je jedro vsiga, kar imamo od Suscovih dnov, to je glavni načert ali ris našiga noviga življenja. Pravim le glavni ris, zakaj notranje stavbe (zide), te moramo še le pričakovati od državnih in deželnih zborov, sosebnost pa od razširjanja praviga svobodniga mislenja v narodu. Do zdaj še zmiram stojimo bi rekel na pragu, od kteriga naprej se nam odpira prijeten razgled v široko daljo; de bi se pa priderznili vstopiti, za to še naš korak ni vajen, ni varen. Mi se moramo popred navaditi na svobodo. De je to resnica, spričuje veliko doslej storjenih stopinj, bodi si od posamesnih, ali pa od celiga občinstva.

Ognjene glave, povzdignene s ponosnim čutam mlade svobode, so se gnale goreče naprej do življenja, de bi v njem novo svobodo kolikor je mogoče narširši vživali. Ali njih gorečnost je prestopila svoje meje, in hrepenevši po lastni prostosti, se za druge niso pečali in njim svobodo kratili. Oni so se bolj z občutam, kot z razumam nove svobode prijeli. Oni so jo tako razumeli, de zamorejo zdaj svoji lastni voljni narširši zadostenje zadobiti, de zamorejo svoje namene v narveči obsežnosti izpeljati, oni so deržali zrušenje vseh mej ali pregrad (Schranken), narvikši svobodo svoje volje za tisto svobodo, ktero je duh evropejskih narodov, prelomivši verige starih vlad, letas pridobil. Njih misli niso bile samo krive, temuč tudi pravi svobodni nevarne. Zakaj one

so peljale do gospodarstva nekterih posamesnih glav, do gospodarstva strani (strank), in tako gospodarstvo je hujsi, kakor je kedaj bila vlada absolutnih gospodarjev (samoderžcov).

Absolutni (samovladni) gospodar vlada sam, njegova volja je edina narvišji postava (zakon); pri njem je vsa moč ali oblast, dajati in podirati postave; podložnikom družiga ne ostaja, kot njegove postave pokorno prejemati in izpolnovati. Vendar zamore pri njegovi vladi biti postavnost in sicer precej varni (sicher) red biti. Njegova moč je silni porok, de se nihče pravic, po postavi deržavljanam (podložnikom) danih, ne dotakne, ako noče zapasti kaznovajoči oblasti razžaljeniga postavodajavca (zakonodatelja). —

Ako se pa polasti gospodarstva nektera stranka iz ljudstva, vlada sicer zares volja, ki iz ljudstva izhaja, ali ta volja ima za svojo podlago le toliko in toliko osebnih (persönlich) interesov, le poželenje (vкус) nekterih glav, iz kterih se sleherna samo le za svoj dobiček in prid poganja, tako de se na občne (allgemein) blagor pozabi in vsak le sebično na razširenje in vterjenje lastne moči gleda. Vsak odpor, pridi odkodar hoče, bodi si narpravičniši, mora pasti. Pravice postavniga reda, varnosti (gotovosti) pravic ali še clo življenja in svobode posamesnih ljudi tu ni in biti ne more. Z eno besedo, ako le nektera stran iz ljudstva gospoduje, je absolutisem (samovlada) v everstejšimu cvetu, kakor pri narabsolutniši vladi. Tu vlada ena glava, cilj in konec ene volje, tam sto glav, sto interesov in strasti.

Lepa bi to bila svoboda, ktera bi stregla strastim in poželenju enih, zraven pa zatirala drugih pravice in prostost.

Ustavna svoboda obstoji v tem, de se vsem in vsakterimu obderži narširši prostost (voljnost), de zamoreta posamesen človek in pa celo občinstvo po volji razsnovati svoje moči in vživati vse svoje neokrajšane pravice. Ali ustavna svoboda ima v svoji družbi postavu (zakon), oestro postavu, ki vsakimu posebej brani, pri vživanju lastne svobode drugim enako vživanje svobode kaziti. Ako sem jaz svoboden, mora biti svoboden tudi sosed moj. — Ali zraven mej (pregrad, predelov), ktere nam stavlja postava zavoljo drugih (naših bližnjih), so še tudi druge, enako neprestopne, ki jih deva svobodni pomesnih ljudi svobodno razsnovanje ali razvoj (freie Entwickelung) občinstva, za ktero skerbeti je poglavitni pripomoček obrane in napredovanja cele družbe državne in človeške sploh.

Obojne te meje se morajo oestro varvati. Njih prestop je izdaja storjena proti sami svobodni, in pelja vsaki čas na zadnje k nasilnim sredstvam (Gewaltmassregeln), poderto ravnovago (ravnovisje) zopet popraviti, in zatorej saj k časnim odvzetju občne svobode.

Zato je in ostane v ustavni državi ena izmed poglavitnih dolžnost vsakteriga deržavljanca, skerbno sicer gledati na svoje pravice zraven pa nikdar ne iz oči pustiti pravice bližnjiga in občni (vesoljni) prid in blagor, in zadnič postava, ki oboje varje. Ako je pa postava dobra, de splošno korist ali hasen in pa srečo posameznih ljudi zagotovi; jo bode vsak rad spolnoval; ako je pa nasproti postava napčna, razmeram časa nepriležna, imamo postavno pot ali stezo, imamo zborc, na kterih se vse škodljivo razodeti, odpraviti in z boljšim

zaméniti zamore. Dokler pa postava s spodobnim načinom (vižo) poderta ni, tako ostane postava, in se ji pokoršina odreči ne sme, ako nočemo zabresti (zagaziti) v brez zakonje (brez postavnost), v brez vladnost (Anarchie), narhujši nesrečo, ki zamore človeško družbo za deti. —

Mi smo še v takim stanu, de pod mnogimi, od nekdanje absolutne vlade danimi postavami stojimo. De te postave zadobljeni svobodi primerne niso, se tajiti ne da. Vendar postava se špoštovati mora, ker je postava. Le špoštovanje postav zamore storiti, de je narod močan in svoboda nezrušljiva. Vendar ker se postave, kakor je rečeno bilo, več ne priležejo, je dolžnost vsakiga, kdor v sebi moč in lastnosti za to čuti, premišljavati in priprave delati za novi red, pokazati pomankljivosti in krivice sedajnega ravnanja, predlagati pomočke, kako bi se moglo in moralo pomagati, ravno kakor je tudi dolžnost vladarstva in njegovih služabnikov, kolikor je moč, ustavne pravila (vodila) in njih nasledke v življenje vpeljavati. Ravno tako je pa tudi dolžnost sleherniga pametniga, vsega se zderžati in povsod se vpirati, kar bi zamoglo strasti in sovražtvo vžigati. (Pražke noviny.)

Austriansko Cesarstvo.

Dunaj.

K. 25. Maliserpana. Vse napeto čaka na ravnanje in sklepe deržavniga zbora. Vse tiši in sili do sej, in težko se vstopni listki dobijo. Vnetost za Nemce (zvnajne), ki se je bila nezmerno Dunajčanov lotila, se časoma ohladi; ravno tako so tudi Madžari tukej dosti na veljavnosti svoji zgubili, odkar so se med ljudstvom Košutovi govori na Peštanskim zboru razglasili. To se je jasno pokazalo pri večerajšnim obhodu z bakljami, ki so ga neki prosti huzari in pa drugi Madžari v madžarski obleki bili v čast ministrov Esterhazy in Bathiany napravili. Z muziko so šli po ulicah kričaje „Eljen“, pa malokdo izmed Dunajčanov se je za to kaj zmenil, razun nekih prenapetih Nemcov (Ultra-Deutschen), ktere sicer ne ljubezen, temoč samo sovražtvo Slavjanov nekoliko z Madžari veže, kakor to vsak ve. Nasproti se glas in spoštovanje naših bratov Hervatov in Serbov čedalje bolj vzdiga in vterduje. Več oficirjev mi je poterdilo, de so oficirji dunajske posadke (garnison) že dolgo časa v družtvo stopili in si odbor izvoljili, in de je ta odbor na vse oficirje in regimente austrianske dunajskimu ministerstvu podveržene armade (vojništva) opombo razpisal, nikdar zoper Hervate, Slovence, Serbe in Graničare se bojevati, ker ti zvestobe nikdar prelomili niso, marveč so 400 let Austrio in skorej celo Evropo pred starim sovražnikom Turkam branili in ker tudi zdaj več ko 34,000 njih na Laškim z vsemi austrianskimi bratji za večičino in slavo Austrio kri prelivajo in bratovsko žalost in veselje s drugo austriansko armado delijo. Slava vojsakam! Imenovani odbor dan na dan pričakuje odgovora od regimentov po deželah (Provinzen). Ako ravno iz podonavskih krajev dobre novice za Serbe in Hervate prihajajo, se bodo vendar le razpertije težko hitro poravnale, ker bi v poravnavno komisijo po odločbi nadvojvoda Joana priti mogli poročniki ogerskiga zbora, potlej poslanci iz vseh narodov na Ogorskim, in tudi dalmatinski poslanci in pa odbor iz austrianskiga deržavniga zbora. Nocoj bodo praznovali naši rodoljubni slovenski poslanci pobratenje z hervaško-slavenskimi poročniki: Vraničani, Kukuljevič, Vukotinovič, Žuvič in Georgievič. Bog daj de bi terdno zavezo sklenili s našimi hrabrimi bratji. Jutar 26 t. m. pride na svitlo prvi list (in naprej vsak teden 2 krat) noviga časopisa v českoslavjanskim jeziku z imenam „Widensky posel“. Odgovorni vrednik je J. B. Pytlík. Cena za ene kvatre 45 kr.

Druga seja deržavniga zbora 25. t. m. ob 10¼ d. p.

Po prebranju zapisnikov (protokolov) poprejšne seje je narpopred minister sodništva (Bach) zastran Dr. Braunerja českiga poslanca popravil, kar je v večerni dokladi k dunajskim novicam 24. t. m. zapisano: de namreč on ni rekel, de je Brauner po pravici zapert, ampak le samo, de se zanaša, de so gosposke po postavi delale.

Po tem je prebral predsednik, od zbornika Löhnerja in drugih nemških poslancov iz Českiga podpisan protest zoper besede Riegerja, de na Českim v djanju obseda (Belagerungszustand) še terpi. Hudo so se bili lotili Čehov Čehonomci in koj bi se obe narodnosti bile oestro sperle, ko bi ne bil zbornik Boroš vse lepo poravnal, in tako se je ta reč na stran djala.

Potem so se razun nekih nepomenljivih tudi naslednji že natisneni predlogi (Anträge) prebrali:

1) Predlog zbornika Gredler, de bi se noben poslanec zavoljo svojih kakoršnih si bodi misel in izrekov soditi in kazniti ne smel, je bil rešen (erledigt) z oznanilam ministra Bach, de bode načert take postave v nekich dnech prinesel.

2) Predlog zbornika Sierakowski, de bi se pred vsem mogel stan dežel prevdariti, je bil odsekam ali odboram (Abtheilungen) izročén.

3) Na predlog ravno tistiga, odgovornost ministerstva izreči, je bilo od ministerstva odgovorjeno, de je to že izrečeno; nato praša Sierakowski, če je tudi dozrajno ministerstvo odgovorno bilo, in po priterjenju Pillersdorfa, je oznanil, de bo prihodnič ministerstvo Pillersdorf zatožil (Pohvala iz ene strane).

4) Čez predlog Selingerja, austrianski armadi na Laškim zahvalno pismo v imenu zbora poslati, je bilo sklenjeno, de se bo zbor po končanju opravniga reda (Geschäftsordnung) o tem posvetoval.

5) Fischer predloži, ministra denarstva opomniti, de bi popolno pregledno razlago čez celo deržavno gospodarstvo v več iztisih deržavnimu zboru izročil. Minister odgovori, de je pripravljen natančni račun čez denarno ravnanje zadnih 3 let v 383 iztisih visokimu zboru podati.

Umlauf je prašal, kaj de so ministri primerniga storili, de bi nj. V. cesarja, sobno zdaj, ko ima nadvojvoda Joan v kratkim oditi, v Dunaj primorali; na to je Doblhoff odgovoril, de pričakuje kurirja, ki ga je bil v tem namenu v Inšpruk poslal.

Neki poslanec iz Českiga je prašal ministre, zakaj de še na Českim obseda terpi, zakaj de tam študente (učence), akoravno so izkazali, de so učilnice obiskavali, k vojakam jemajo, in de je še zmiram vojaška preiskovavna komisija v Pragi. Na to sta odgovorila: minister notrajnih oprav, de zastran nepostavniga ravnanja z učenci nič zvedil ni in de bode skerbel, de se kaj taciga več ne zgodi; minister sodništva pa, de bo čez Pražke dogodbe in pravde očitna in ustna sodba prisežnih razsodila.

Pri presoji nekterih volitev je peršla tudi volitev g. Ambroža v Loko in Radolci na versto, in zbor je volitev za Loko overgel, za Radolco pa poterdil. Torej se bode v Loko druga volitev zgoditi mogla. Na zadne so se posvetovali čez opravnigi red. (Spisal slovenski zbornik.)

26. d. Maliserpana je bral zbornik Löhner svoje predloge zastran deželniga posebniga opravnigtva v dezelah, ki k nemški deržavi ne slišijo (Galicia in Dalmacia), zastran razdelenja deželá na manjši okraje, tako de bi deželne poglavarstva (gubernije) nehale, dalej o daljnopisnim (telegrafiskim) dopisovanju, o overženju vseh privilegij (nadpravie) plemenitašov, je pa pozneje vse predloge nazaj vzal, ravno tako tudi Sierakovski svoj predlog o zrušenju vseh dedinskih privilegij. Po tem je prebral Kudlich svoj predlog: de naj zbor izreče: Od zdaj je podložništvo (Unter-

thanwesen) z vsemi iz njega izvirajočimi pravicami in dolžnostmi poderto, odločba pa zastran odškodovanja se bo poznej storila. Ta predlog je bil edinoglasno podpiran in pride na 3. dan k posvetovanju. Boroš praša ministerstvo, ali je primerne naredbe storilo, de se pravica, družtva sestavljati, ne krati, in de se osebna svoboda ne žali, kakor se je bilo vredniku nekiga dunajskiga časopisa primerilo, v čigar hiso so bili nekteri mestjani priderli in ga zavoljo svobodniga pisanja strahovati hotli. Goldmark vpraša zastran ruske armade v Valahii in Moldavi, in kaj de je austrianska vlada storila zastran brambe svojih interesov. Doblhoff je odgovoril, de je poslal kurirja v Inšpruk do ruskiga poslanika. —

Po tem se zbor zopet posvetuje čez opravnigi red.

27. d. v četerti seji vpraša neki zbornik, kaj de je ministerstvo storilo zastran hervaško-madžarskih razpertij. Doblhoff je odgovoril, de je ravno zdaj na Dunaju v ta namen nadvojvoda Stepan, predsednik ministerski Bathyany in pa baron Jelačić ban. Potem je zopet nastopilo posvetovanje čez opravnigi red.

28. d. se deržavni zbor ni sošel.

28. d. Maliserpana. Danas ob 9. zjutrej so se zbrali oficirji tukej postavljenih nemških, slavjanskih in laških vojakov brez vse opombe v gostivnici pri divjim možu, de bi Hervaškemu slavenskemu banu g. baronu Jelačiću svoje špoštovanje skazali. Ban je bil ves ginjen, de se mu je tako skazalo sočutje do njega in do graničarskih regimentov, ter je v kratkim, ali krepkim in ognjenim govoru svojo in svojih rojakov nepremakljivo vdanost in zvestobo do Cesarja austrianskiga, do ustavne celotne Austrie in do cele austrianske armade izrekel. Njegove besede so bile z veliko radostjo in glasno pohvalo sprejete.

Po tem so se podali ravno tisti oficirji v kasarno do ogerskih vojakov, zagotovit jih de s tem niso hotli nobene nevolje do žlahtniga ogerskiga naroda in toliko manj do svojih hrabrih ogerskih vojaških bratov razodeti, temoč de želijo tudi za naprej v eni armadi z njimi zjedinjeni biti. Tudi kupci so se razveselili čez to razodenje visokodušniga Jelačića, ki je njim porok za Austrie obstoj. (A. B. z. W. Z.)

* Ravno zvemo, de so Dunajčani in na Dunaji prebivajoči Slavjani 28. d. zvečer na čast boronu banu Jelačiću slavni obhod z bakljami napravili, ki so ga prijatli „des innigsten Anschlusses“ to je Judje in pa druga derhal prenapetih Nemcov zastoj s neslanim petjem: „Was ist des Deutschen Vaterland“ kaziti hotli. Drugikrat kaj več od imenitne svečanosti.

* C. kr. ministerstvo je odločilo, de se dopisi in druge reči po pošti za pisma na ude (poročnike) austrijanskiga deržavniga zbora ali od njih, dokler ta terpi, brez plačila pošiljati smejo; vendar morajo poslanci na nje oddanih pismih ko taki zaznamvati biti, pri pismih in drugih rečeh pa, ki jih oni sami po pošti pošljejo, se morajo poročniki zvnaj na nadpisu podpisati in zraven omeniti, de so poslanci. —

* Odbor za narodno gospodarstvo pri nemškem zboru v Frankobrodu na Majnu je sklenil načert postave zboru predložiti, po kteri bi se na Nemškem colna edinost (Zolleinheit) storila. Za tega voljo so bile vse vlade nemških deržav, in pa tudi austrianska naprošene, v kupcijskih rečeh najdene poslance v Frankobrod poslati. K temu je austriansko ministerstvo privoljilo, ter je ministerskiga svetovavca Korla b. Geringerja z nekterimi dunajskimi in deželskimi kupci tje poslalo. Gledé pa na lastne razmere Austrie je ministerstvo tudi odločilo, komisijo tacih v teržtvu in obertnosti najdenih mož iz vseh dežel poklicati, ktere namen bo, pod vodstvom teržniga ministra posvetovati se in presoditi pogoje porazumljenja med Austrio in nemško deržavo sploh in pa čez colne davke. —

